

Висока якість батьківських компонентів досягається впровадженням новітніх технологій в тому числі із використанням молекулярно-генетичних маркерів.

Таким чином, багаторічна багатопланова селекційна програма, яка виконується в Селекційно-генетичному інституті – НЦНС та в рамках ПНД №15 НААН дозволила на основі кращих вітчизняних та зарубіжних зразків створити принципово новий вихідний матеріал й високопродуктивні гібриди соняшнику, що не поступаються кращим іноземним гібридам і які успішно впроваджуються у сільськогосподарське виробництво України.

СЕРЦЕВИННА КОЛЕКЦІЯ СОНЯШНИКУ

THE CORE COLLECTION OF SUNFLOWER

Т.М. Колешкова

T.M. Koleshkova

Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН

Plant Production Institute nd. V.Ya. Yuryev of NAAS

e-mail: ncpgru@gmail.com

Охарактеризована коллекция генофонда подсолнечника Национального генбанка растений Украины, которая насчитывает 590 образцов происхождения из 22 стран. На ее базе сформирована и зарегистрирована сердцевинная коллекция подсолнечника, которая дифференцирована 88 образцами-эталоны, отражающими 61 признак с 235 уровнями их проявления. Среди них выделены и приведены в тезисах образцы с признаками, связанными с продуктивностью и адаптивностью: сильной опушенностью верхушки стебля, что свойственно засухоустойчивым формам; с интенсивной антоциановой окраской гипокотыля, что свидетельствует о высокой устойчивости к низким температурам; с обернутым книзу положением корзинки относительно стебля (при прямом стеблем или слегка искривленном стебле); с плоской формой корзинки со стороны семян. Зарегистрированы в НЦГРРУ как ценные образцы генофонда сорта Родник, Кавказец, Пересвет, Чакинский 931, Ранок.

There is characterized the sunflower gene pool collection of the National Plant Genebank of Ukraine which includes 590 accessions originating from 22 countries. At its base, it is formed and registered the core collection of sunflowers which differentiated by the 88 reference samples reflecting 61 traits with 235 levels of their manifestation. Among them are identified and presented in the theses the samples with the features related to the productivity and adaptability: strong pubescent apex of the stem what is characteristic of drought-resistant forms; with intense anthocyanin coloration of hypocotyl what indicates a high resistance to low temperatures; the basket wrapped with a down position relative to stem (at direct or slightly curved stem); flat shape of baskets from achenes. The varieties Rodnik, Caucasian, Relight, Chakinsky 931 Ranok are registered in the NCPGRU as valuable gene pool samples.

Коллекція соняшнику та його диких співродичів Національного генбанку рослин України налічує 590 зразків, які походять з 22 країн світу. За статусом зразки розподілено таким чином: селекційні сорти – 170 зразків, в т.ч. 29 з України, місцеві сорти – 15 зразків, 8 – українського походження, селекційні лінії – 259 зра-

зок, в т.ч. 248 з України, генетичні лінії – 70 зразків, 49 – українського походження, популяції, що розщеплюються – три зразки, в т.ч. один зразок з України, дикорослі види роду *Helianthus* L. – 73 зразки, серед них 23 зразки – багаторічні види.

Сформована та зареєстрована серцевинна колекція сортів соняшнику, яка диференційована 88 зразками-еталонами, що відображають 61 ознаку за 235 рівнями їх прояву згідно градацій шкал класифікатора.

Географічне різноманіття серцевинної колекції сортів соняшнику представлено сортами-популяціями з 15 країн світу. Більшість зразків ознакової колекції складають сорти з Росії (50) та України (17) інші країни представлені меншою кількістю. Решта зразків походять з Польщі, Угорщини, Молдови, Румунії, Болгарії, Словенії, Німеччини, Австрії, Франції, Казахстану, Куби, США, Аргентини.

До серцевинної колекції сортів соняшнику додається база паспортних даних та ознакова база даних на 88 зразків, база даних родоводів 36 зразків. Виділено 88 зразків-еталонів особливо цінні за морфологічними, біологічними та цінними господарськими ознаками. Серед них виділено зразки з сильною опушеністю верхівки стебла, що властиво посухостійким формам, серед них сорти Красноесолнышко, Лето (UKR), Поволжский 8, Орешек, Скороспелый 87, Мираж, Саратовский 20, Феникс (RUS), Н.annuus (ISR), Commandor (CAN).

Виділено сорт Issanka (Франція) з інтенсивним антоціановим забарвленням гіпокотила; UE0100707 (Німеччина) з сильною опушеністю верхівки стебла. Наявність антоціанового забарвлення свідчить про високу стійкість до низьких температур.

Важлива селекційна ознака, яка визначає архітектоніку рослин і впливає на її продуктивність, положення кошика відносно стебла (обернене донизу разом із прямим стеблом або легким викривленням стебла), виділено сорти – Сумчанин (Україна); Орешек, Скороспелый 87, Мираж, Саратовский 20, Посейдон, Поволжский 8, Поволжский 60 (Росія); Сочинский (Казахстан); Н.annuus (Азербайджан); Н-30, Н-4 (Ізраїль). Плескату форму кошика з боку сім'янок мали сорти: Красноесолнышко, Лето, Хуторянин, Сумчанин, 50-14 (гризовий), 68-8, Фарингейт (Україна); Посейдон, Орешек, Феникс, Мираж, Саратовский 20, Поволжский 8, Поволжский 60, Хуторок (Росія); Н.annuus, UE0101271 (Азербайджан); Сочинский, Скороспелый 40 (KAZ); Н-13, Н-30, Н-4 (Ізраїль).

На сорти соняшнику Богучарец, Родник, Кавказец, Пересвет, Чакинський 931, Ранок отримано свідоцтва Національного Центрі Генетичних Ресурсів про реєстрацію зразка генофонду рослин в Україні (Свідоцтво про реєстрацію № 1181, 1182, 1183, 1184, 1185 від 21.02.2014 р.)